

Ünnepek

Lekció: Jn. 20.1-23

Textus: Jób 14.

2009. ápr. 12.

Gazdagrét

Létezik reménység?

Létezik reménység? Ez Jób kérdése. A válasza pedig így hangzik: nem létezik. Jób az összetört ember képeként áll előttünk. Istenfélő volt, áldott, családos és gazdag, de mindene elvételre került. A porban ül, cserépdarabban kapargatva fekélyes bőrét, és inkább meghalna, mint élne. Mindeközben Istennel perel: miért történt ez vele? Nemkülönben meg kell küzdenie barátaival is, akik a korabeli bölcsesség szerint azt állítják, hogy ha Jóbot ilyen súlyosan sújtotta Isten, akkor bizonyára súlyos bűn van az életében.

Ennek a Jóbnak olvastuk megrendítő gondolatait ma, Húsvét reggelén. A szenvedésben összetört ember kizökken a mindennapi élet mindennapi kérdéseiből, és egészen más mélységekben nyílik meg és kezd el kutakodni. Gyakran kíméletlenül őszinte, mint Jób is ezekben a sorokban. Őszintesége félelmetes lehet azoknak, akik számára éppen kerek és egész az élet. A Szentírás költői (vers-) formában adja elénk Jób Istennel, elmúlással, halállal, reménységgel kapcsolatos gondolatait. Van, hogy sorai imádságba csapnak át, de többségében csak egy gyötrődő ember kérdéseivel, emésztődésével találkozunk. Arra hívlak benneteket, hogy engedjük magunkhoz közel Jób életérzését. Engedjük – bármilyen élethelyzetben is legyünk most – hogy kijózanító, megháborító szavai eljussanak szívünkhöz. Lépünk be Jóbbal együtt az emberiség állapotának reménytelen voltába, hogy felismerjük, milyen reménységet ünnepehetünk ma. Engedjük, hogy beárnyékoljon bennünket a jóbi sötétség, hogy annál valóságosabban ragyoghasson fel előttünk a jézusi világosság!

I. Az emberiség reménytelensége

Bár Jób a saját nevében perel Istennel és barátokkal, ebben a fejezetben az egész emberiségről szól. Négy szakaszra osztható a költemény, amelyben a reménytelenség megfogalmazását egy-egy kérdés vagy óhaj színesíti.

Jób gondolatainak és érzéseinek az alaphangját a következő sorok adják meg: „Az asszonytól született ember rövid életű, tele nyugtalansággal. Kihajt, mint a virág, majd elfonnyad, árnyékként tűnik el, nem marad meg.” Két képpel írja le az emberi élet törékeny, múlandó voltát. Az egyik a virág, amely kihajt, pompázik, ragyog, majd napokon belül elfonnyad, semmivé lesz. Minden ember mindennapi tapasztalata, amely nem különösebben megrázó. Tavasszal szemléljük, ahogy kibújnak a nárciszok, a tulipánok, majd néhány héten belül egészen eltűnnek. Nem ráz meg, jönnek helyükre más növények, és újra kihajtanak majd egy év múlva. De amikor valaki a saját, sőt, az egész emberiség életét hasonlóan törékenynek és kicsinek látja, amikor átjárja annak fagyos valósága, hogy élete lényegében nem több, nem erőteljesebb, mint ezek a virágok (hiszen minden csak lépték kérdése), akkor ez mélyen felindítja. A másik kép hasonló: az élet olyan, mint az árnyék; egy ideig van, azután semmivé lesz.

Jób azonban nemcsak „ártatlanul” tűnődik így az ember életéről, hiszen – ne feledjük! – szenvedéseiben, múlandóságában Istennel találja magát szemben. Isten az, aki határt szabott az ember életének, Isten az, akik meghatározta napjait és számon tartja hónapjait. Ha pedig mindez így van, „*még az ilyen embert is rossz szemmel nézed, engem is törvénybe idézel?*” - kérdezi. Ilyen múlandó, törekeny, semmi az ember, és te mégis perelsz vele? Miért követed az embert ilyen figyelemmel, miért találsz benne hibát, miért rovod fel vétkét? Miért vizsgálod és ítéled meg, te a mindenható, ha az ember ilyen törekeny, semmi, múlandó? Miért mindez, amikor az ember élete olyan, mint a reggelre elhervadó virág, a semmivé foszló árnyék? – fejezi be Jób az első szakaszt.

A következő részben Jób a fák reménységét állítja szembe az ember reménytelenségével. „*Még a fának is van reménysége: ha kivágják, újból kihajt, és nem fogynak el hajtásai. Még ha elvéniül is a földben gyökere, ha elhal is a porban a csonkja, a víz illatától kihajt, ágakat hoz, mint a csemete.*” A fa reménysége valóságosabb és biztosabb, mint az emberé, elmélkedik Jób. A kivágott fában élet van, újra hajt, de a kivágott emberrel lesz-e még valami? A letarolt erdő helyén a csonkokból új hajtások indulnak, de látott-e már valaki éj életet fakadni a sírok erdejében, a temetőben? A fa, ami nem beszél, nem változtatja helyét, amit kivágunk, hogy felhasználjuk, amiből bútort, hajót készítünk, vagy amit azért nevelünk, hogy gyümölcsöt teremjen, több reménységgel lehet, mint mi magunk: „*De ha a férfi meghal, lehanyatlik, ha az ember kimúlik, hova lesz?*” A fa új életet hoz, de ki látott már embert, aki meghalt, lehanyatlott, és utána újra életre kelt volna? Olyan ez, folytatja egy újabb képpel Jób, mint a tenger vagy folyó, amely kiszárad. Semmivé lesz a benne lévő víz, és csak a nyoma marad, a holt meder. Marad-e több az emberből...? és ha Jóbót kérdezzük, nem késlekedek a válasszal: nem marad!

Ezen a ponton kezdődik a harmadik szakasz, amely ennek a versnek a legszebb, legszívemarkolóbb része. Jób egy csodálatos vágyálmot fogalmaz meg. Szenvedélyes vágyódással írja körül azt, amiről tudja, hogy nem igaz, nem lehet igaz. De ki nem szokott álmodozni még olyan dolgokról is, amelyekről meg van győződve, hogy nem valósulnak meg?

„*Bárcsak elrejténél a holtak hazájában, ott rejtegetnél haragod elmúltáig.*” Döbbenetes ez a mondat, amely bemutatja, hogy a bibliai ember számára nincsen más valóság, csak az élő Isten valósága. És még ha perben is áll ezzel az Istennel, nincs más lehetősége, mint hogy lehetetlen álmait is köré fonja. Jób azt vágyja, hogy bárcsak lenne számára a halál Istentől való menedék Isten haragja elől. Ebben megjelenik az a meggyőződés a halálról, amit Mózes így fogalmaz meg: „*Bizony elmúlunk haragod miatt, indulatod miatt megsemmisülünk, ha magad elé állítod bűneinket, titkolt vétkeinket orcád világosságára elé.*” (Zsolt. 90. 7-8) Az élet múlandósága mögött Isten haragja áll vétkeink miatt – a bibliai hitvallás szerint. És most Jób mégis Istenhez szól, Istennek önti ki szíve vágyát: bárcsak elrejténél a holtak hazájában haragod elől. Ezzel azt ismeri el, hogy az Úr nemcsak annyi, amennyit ő ebben a pillanatban tapasztal belőle. Ha van több, mint a megtapasztalt valóság, akkor az csak az Úrban van, mondja.

„*Kiszabnád időmet, azután újra gondolnál rám.*” –folytatja a lehetetlen álmot. Ahogy kiszabta, Uram, az időmet, a hónapjaimat, a napjaimat ebben a világban, bárcsak úgy szabnál határt időmnek a holtak hazájában is, és utána megemlékeznél

rólam. Halljuk meg Jób személyes és bensőséges vágyódását! Bárcsak, Uram, újra gondolnál rám – miközben tudja, hogy nem így van. Hadilábon áll az Úrral a szenvedés, a fájdalom, az Úr szigorú ítélete miatt, de amikor álmodozik valami egészen másról, valami egészen újról, nem tud másra tekinteni, mint erre az Istenre. Nincs más valóság, mint az Úr valósága. Ráadásul mindezt egészen személyesen teszi; itt nem általában szól az emberiség állapotáról, hanem nyomorúságos és valós önmagát tárja fel.

„*Ha meghal a férfiú, életre tud-e kelni? Akkor egész küzdelmes életemen át is tudnék várni, míg csak be nem következik a fordulat.*” Vegyük észre, mindez feltételes módban hangzik. Ha életre tudna kelni a halott, egészen másképpen tudnék viszonyulni minden nyomorúsághoz, hiszen tudom, előttem a fordulat. Ha van reménység, végső reménység, egészen más fénybe kerül Jób küzdelmes élete, mint ha mindennek vége van a halállal. De mindennek vége van a halállal. Ez úgyis csak egy álom...

„*Szólnál hozzám, és én válaszolnék, kíváncznál kezed alkotása után.*” Talán ez a legemberibb, legmegrendítőbb sora Jób elmélkedésének. Ha lenne élet a halál után, Istenem, szólnál, szólítanál – és én hogyan mulaszthatnám el a választ. Hiszen az élőket meg lehet szólítani, és az élők tudnak válaszolni. Isten azért élő Isten, mert szól, beszél, cselekszik – és amint szólít és választ vár itt, ugyanúgy megtenné ott is. Mert a kezed alkotása vagyok, vallja az összetört Jób, és ha így lenne, ha lenne reménység, te, Uram, kíváncznál a kezed alkotása után. Hogy hagyhatnád a semminek, az enyészetnek, a holtak hazájának azt, akit olyan nagy gonddal és szeretettel formáltál meg. Jób Isten szeretetéről beszél, még akkor is, ha egyedül Isten haragja valóságos számára a jelenben. Hiszen soha senki nem jött még vissza a halálból...

„*Akkor még lépteimet is megszámlálnád, de nem tartanád számon vétkeimet. Zacszóban volna lepecsételve minden vétkem, és eltörölnéd bűneimet.*” Az, hogy az Úr számon tartja Jób lépteit, nem vigasztalás, hiszen bűneit látja és rója fel neki ennek alapján. Nem véletlenül fellebbezett korábban az Úr számontartó jelenléte ellen. De ha újra felkelne az ember a halálból, akkor már nem lenne ez sem ellenére, hiszen mindez azt jelentené, hogy Isten megbocsátott. Ha haragja miatt múltunk el, mint a virág, mint az árnyék, és egyszer csak valósággá lenne az, amiről mindenki tudja, hogy lehetetlen, akkor ezzel együtt az Úrnak el kellene intéznie a bűn kérdést is. Zacszóban volna lepecsételve minden vétkem... Jób előtt egy hatalmas zsák képződik meg, amelybe belekerülne minden vétke, amely elnyelné minden hamisságát és bűnét, és amelynek száját egyszer és mindenkorra lepecsételnék... Te, Uram, így eltörölnéd bűneimet, és életre hívnál újra. Ebben az álombeli megújult kapcsolatban Isten kegyelemmel lenne az őt elfogadó Jób iránt, és nem keresné többé hibáit.

Ezzel vége a harmadik a szakasznak, és vége az elérhetetlen álomnak. Jób belemenekült valamibe, aminek semmi történeti alapja nincs. Elsorolta álmait és vágyait, de ezután visszatér a földre, a valóságba, és a negyedik szakaszban újra a reménytelenséget fogalmazza meg. Hiszen a valóság világában nincs, nem lehet reménység, csak az álomban. És ha lenne is a halandónak bármilyen reménysége életre a síron túl, olyan az, mint a hegy, ami ledől, a kőszikla, amely idővel elmozdul helyéről, a kövek, amelyeket elkoptat a víz, vagy a föld, amelyet elsodor az ár. Azaz, mondja Jób, csak idő kérdése, hogy ez a reménység erodálódik, fokozatosan elpusztul. Ezért Jób számára nem marad más, mint három utolsó, kíméletlen, de őszinte gondolat.

„Hatalmaskodol rajta szüntelen, s el kell mennie. Eltorzítod arcát, és úgy bocsátod el.” Jób látott többeket meghalni, és ebben a bűneink miatt haragvó Urat látja. Ő győz, és mi elmúlunk haragja miatt, és eltorzult arccal megyünk el oda, ahonnan nincs visszatérés. „Ha tisztességre jutnak fiaid, ő nem tudja. Ha semmibe veszik őket, nem veszi észre őket.” Azaz a halott arról sem tud, ami a legfontosabb volt neki, míg élt: mi lesz a legközelebbi hozzátartozóival. „Teste csak saját fájdalmát érzi, lelke csak magát gyászolja.” Jób elmékedésének a vége a teljes bezártság, a teljes reménytelenség, a teljes önmagunkba zártság. A korabeli zsidó gondolkodás szerint a halott árnyéklétben, erőtlenségben létezik, oda megy, ahonnan nem jön vissza, ahonnan nem kel többé fel. Erről mondja Jób, hogy teste csak saját fájdalmát érzi, lelke csak magát gyászolja. Nincsenek mások, nincs szeretet, nincs kapcsolat, nincs élet, csak teljes, visszafordíthatatlan bezártság. És még ha álmaiban, vágyaiban fel is bukkan egy szerető Isten várása, aki életre szólít és bűnbocsánatot ad, maga is tudja, hogy ez hiú ábránd, ilyen még soha sem történt, halott nem támadt fel. Ezért ha megkérdezik Jóbot, létezik-e reménység, sok-sok kortársunkkal együtt válaszolna szomorúan, de őszintén: nem létezik. Csak bezártság, összezártság, egyetemes emberi reménytelenség a síron túl.

II. Jézus Krisztus reménysége

Ugyanígy volt ez azon a különös napon, a hét első napján. Ott, ahol a tanítványok összegyülekeztek „a zsidóktól való félelem miatt az ajtók zárva voltak.” Jób egyedül volt, ők közösségben. Jóbot csapások sorozata sújtotta, ők az általuk felismert és megvallott Urat veszítették el. Jób Istennel perel szenvedése okán, ők a zsidó vezetőktől rettegték, vajon mikor kerül rájuk a sor. De a reménytelenség ugyanaz. A bezártság ugyanaz. A kiszolgáltatottság érzés ugyanaz. Jézus Krisztust megfeszítették. Az oldalába lándzsát döftek. Eltemették. Arca eltorzult, amint elment. Nem szól és nem beszél. Annyi volt élete, mint a virág, amely kinyílik és elhervad. Mint az árnyék, amely megnő, megnyúlik, majd semmivé lesz. És ha megkérdezted volna a tanítványokat, létezik reménység? – ugye, tudod, mi lett volna a válaszuk...? De ahol nincs emberi reménység, ott egyszer csak mégis valósággá lett Jób elképzelhetetlen álma: „bár a zsidóktól való félelem miatt az ajtók zárva voltak, eljött Jézus, megállt középen, és így szólt hozzájuk: Békesség néktek! És miután ezt mondta, megmutatta nekik a kezét és az oldalát.”

Békesség néktek. Békesség néktek Húsvét reggelén, mert van reménység. Békesség néktek, mert Isten szeretete hatalmasabb, mint Isten haragja. Békesség néktek, mert amiről Jób álmódott, Jézusban megtörtént. Isten a halál birodalmába rejtette el Fiát, amíg újra szólította őt. Három napig a sírban volt, Isten haragja miatt – a mi bűneinkért! - de a harmadik napon szólította az Úr, és ő válaszolt. Feltámadt és megjelent közöttünk. Békesség néktek, mert benne örök életünk van! Szavában és az úrvacsorában mutatja neked kezeit és oldalát. A zsák, amelynek szája minden vétked elnyelte, Jézus Krisztus érted megtört teste és kiontott vére.

Ha majd megkérdesz egy haldoklót, egy az élet értelmét keresőt, egy öngyilkosságot fontolgatót, egy gyermekként nyiladozót, hogy létezik-e reménység, ugye tudod, mi a válasz...? Ámen!